

Oslo, 26. januar 2024

Innspill til Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028)

Sex og samfunn takker for muligheten til å gi innspill til Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028), Prop. 36 S (2023-2024).

Om Sex og samfunn

Sex og samfunn er Norges største fagsenter for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter og vi har siden 1971 jobbet for økt kunnskap, kompetanse og tilgjengelige tjenester på feltet. Vi driver klinisk og pedagogisk virksomhet, samt faglig utvikling og politisk påvirkningsarbeid. Den kliniske delen av arbeidet vårt inkluderer blant annet Norges største klinikk for seksuell helse. Sex og samfunn holder til i Oslo.

Vårt innspill

Sex og samfunn er glade for at det i planen er et tydelig ønske om et styrket tverrsektorielt samarbeid, som vi mener er viktig for en helhetlig og samordnet innsats på alle de områdene opptappingsplanen trekker frem.

Vi ønsker i vårt skriftlige innspill å trekke frem følgende:

- Vi trenger en samtykkelov
- Det trengs en tydeligere innsats både mot personer som utviser skadelig og/eller problematisk seksuell atferd og personer utsatt for seksuelle overgrep

Vi trenger en samtykkelov

Å endre samfunnets forståelse av grenser og samtykke er avgjørende for å forebygge seksuell vold og overgrep og Sex og samfunn mener dette burde vært viet større plass i opptappingsplanen.

I planen står det at «regjeringen vil fremme og hegne om Istanbulkonvensjonen som et viktig verktøy i arbeidet mot vold mot kvinner»¹. Istanbulkonvensjonen fastslår i artikkel 36 at den juridiske definisjonen av voldtekt skal baseres på mangel på samtykke, snarere enn på bruk av makt eller trusler fra gjerningspersonen, eller på offerets motstand. Til tross for dette er dagens definisjon av voldtekt i straffeloven § 291 fremdeles ikke sentrert rundt manglende samtykke.

Sex og samfunn mener definisjonen av hva en voldtekt er må endres, og legges tettere til en «ja betyr ja»-modell og standarden som Istanbulkonvensjonen setter. Vi mener at flere tilfeller av voldtekt må omfattes av straffelovens voldtektsbestemmelse, både for at Norge skal oppfylle sine internasjonale forpliktelser, men også for å gi best mulig vern til de som utsettes for voldtekt. Vi er bekymret for at Straffelovrådets forslag til voldtektsbestemmelse ikke vil endre den grunnleggende forståelsen om at all seksuell

¹ Justis- og beredskapsdepartementet (2023): [Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner \(2024-2028\). Trygghet for alle](#), s. 39

omgang uten samtykke er straffbart. Vi mener at dersom en ny straffelov skal ha til hensikt å styrke den seksuelle selvbestemmelsen kan dette kun gjøres ved å legge til grunn at alle involverte parter i en seksuell samhandling må samtykke og at fraværet av et slikt samtykke er å regne som voldtekt. Kun med frivillighet som utgangspunkt kan vi sikre at selvbestemmelsen ivaretas.

Sex og samfunn har særlig kompetanse på ung seksualitet. Årlig møter vi nærmere 40 000 unge under 25 år gjennom vår klinikk, på chat og i seksualitetsundervisningen som vi holder for alle 9. klasser i Oslo. Vår erfaring fra våre møter med unge er at mange opplever det vanskelig å forstå hvordan de skal uttrykke og forstå egne og andres seksuelle grenser i samhandling. Mange unge synes også det er vanskelig å uttrykke hva de vil, og det er vanskelig å si nei. I en «nei betyr nei»-modell kan resultatet bli at unge inngår i seksuelt samspill mot sin vilje. I en «ja betyr ja»-modell vil derimot resultatet kunne bli at man ikke inngår i seksuelt samspill.

Det trengs en tydeligere innsats både mot personer som utviser skadelig og/eller problematisk seksuell atferd og personer utsatt for seksuelle overgrep

Sex og samfunn mener at det forebyggende arbeidet også må fokusere på personer som står i fare for eller som utøver vold eller overgrep. Unge som har vært utsatt for seksuelle overgrep kan stå i fare for å utsette andre for overgrep, og god helsehjelp til både offer og overgriper er derfor viktig i det forebyggende arbeidet. Blant barn og unge kan det også være tilfeller hvor en person både er offer for overgrep og selv utsetter andre for overgrep.

Vi er glade for at det i opptrappingsplanen spesifiseres at «sentrale deler av det forebyggende arbeidet er tilpassede tiltak og behandlingstilbud rettet mot personer som står i fare for å utøve eller utøver vold»². Sex og samfunns chat-tjeneste skal være et lavterskeltilbud for unge «som søker informasjon og generell veiledning innen problematisk eller skadelig seksuell atferd»³, og vi mener slike tjenester er viktig forebyggende tiltak. Det er avgjørende med økt kompetanse og tilgjengelige tjenester på flere nivå, for å på best mulig måte kunne fange opp og hjelpe de det gjelder. Eksempler kan være skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom, barnehager, utdanningsinstitusjoner, barnevernet, politiet, rettsapparatet, for å nevne noen.

Avslutningsvis

Sex og samfunn ser frem til å delta på muntlig høring, hvor vi vil trekke frem forebyggende arbeid og da særlig fokusere på viktigheten av kunnskap og kompetanse.

Ingvild Endestad

Avdelingsleder
kommunikasjon og politikk

Anneli Rønnes

Fagpolitisk rådgiver

² Ibid.: s. 45

³ Ibid.: s. 70